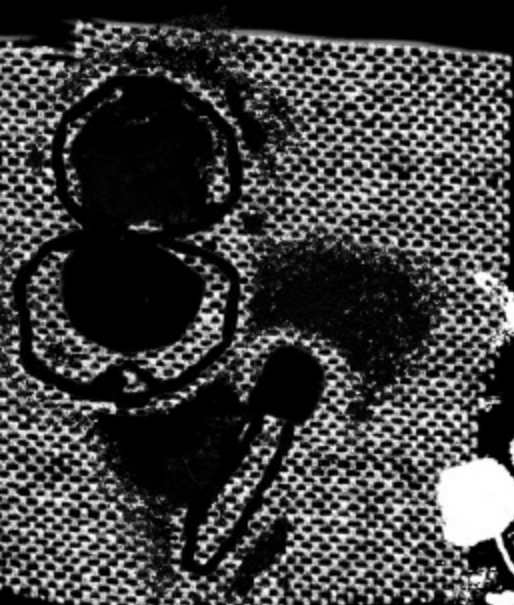

Hello
Hello

MAĽÁ SOM TO PÍSAŤ
V PRÍTOMNOM ČASE

15

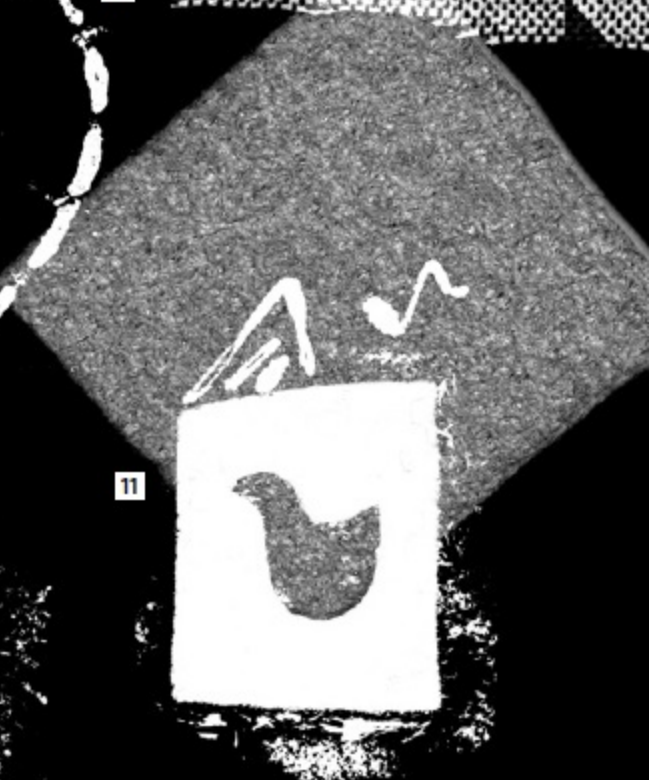
12

13

14

11

DANISH ARTS FOUNDATION

S podporou The Danish Arts Foundation
Committee for Literature

Helle Helle

DETTE BURDE SKRIVES I NUTID

Copyright © Helle Helle & Rosinante&Co/Samlaren; Copenhagen 2011

Published by agreement with Gyldendal Group Agency

Translation © Katarína Motyková, 2014

Cover & Illustrations © Lenka Šturmankinová, 2014

Design & Layout © Martina Rozinajová, 2014

Slovak edition © Artforum, 2014

**MALA SOM TO PÍSAŤ
V PRÍTOMNOM ČASE**

Artforum

19

17

20

21

18

¹ Koľko som len toho popísala o schodíkoch pred domom. To na nich som sa v marci vymkla. Na nich som vysedávala v apríli, zahľadená do prázdna. Na nich stáli moji rodičia v páperových bundách, hoci bol koniec mája. S hlavami nabok.

Kvitol orgován. Zo stanice vychádzal autobus. Teplá vôňa nafty a orgovánu. Mala som krátke rukávy, vzduch bol príjemne teplý.

– Ešte tieto sú tvoje, – povedal oco a podal mi vrece, ktoré niesol v ruke. – Ideme to tam poumývať.

– Oco ti ich odložil, – povedala mama.

Urobili čelom vzad a odkráčali k autu, mama nasadla. Na zadnom sedadle sa váľalo vedro s metlou. Oco zdvihol ruku na pozdrav, vlasy mu nadvihoval vietor. Vrátila som sa do kuchyne. Nezavrela som vchodové dvere. Naliala som si pohár mlieka, počúvala som, ako auto odchádza. Pokojne sa to mohlo udiať takto.

Hlboko do noci som balila a triedila veci. Obľúbené šaty som poskladala do pepitového kufra na podlahe v kuchyni, ostatné som vyhodila. Zaplnila som nimi tri čierne vrecia na odpad. Nechápala som, odkiaľ sa vzalo toľko vecí. Nepamätala som si, kedy som všetko pokupovala. Boli tam tričká, pulóvre a množstvo legín. Samé topánky a čižmy, nepoužívané šaty zo secondhandu.

V jednom z mechov skončili aj moje takzvané texty. Kedysi som nedokázala zlikvidovať čo i len jedinú písomnú formuláciu, ale túto fázu som dávno prekonala. Snažila som sa nepozerať do papierov, kým som ich odhadzovala, no jednotlivé stuhnuté vety ma bodali do očí. Odvracala som zrak, bojovala som s tým vrecom. Koľko som len toho popísala o sťahovaní. Teraz ležal kufor prichystaný na zemi v kuchyni a vrece s nohavicami na parapete. Za oknom vedľa cesty

kvitol biely orgován, mama s ocom sa viezli v aute s vedrom a metlou, už boli za siedmimi horami a za Glumsø.

2 Tento domček som si prenajala pred rokom. Bol to bungalov neďaleko železničnej trate. Dorte krokovala vzdialenosť vo svojich bielych drevákoch, zatiaľ čo ja som v predzáhradke práve hrýzla do jablka. Majiteľka domu nás ponúkla rovno zo stromu, jeden z konárov stiahla dolu práve vtedy, keď do stanice vchádzal vlak o tretej. Mala na sebe nohavicový kostým, pôsobil nepohodlne. Mohla byť v mojom veku, okolo dvadsať. Aj ona si odtrhla jablko a neúnavne ho šúchala o nohavice.

– Pracuješ tu v meste? spýtala sa.

– Nie, venujem sa štúdiu v Kodani, – povedala som, a ihneď som oľutovala svoj zvrät so štúdiom, ten kostým jej nepristal, akoby sa ruky ustavične pokúšali vymaniť z rukávov.

– Potom si na správnej adrese.

– Ja viem.

– Čo študuješ? Tvoja mama ukazuje, koľko je to krokov, – ukázala smerom k ceste, odkiaľ sa už klopkajúc vracala Dorte a melírované vlasy jej viali do tváre.

– Plus-mínus dvadsaťsedem metrov, – zvolala a zdvihla jednu nohu.

– Je to moja teta, – povedala som.

– Aha, tak je to teda, – povedala ona.

Dovolila nám zostať tak dlho, ako sme len chceli. Vraj stačí, keď pri odchode pribuchneme dvere. Usadili sme sa každá na iný parapet v obývačke a diskutovali o nájomnom, len horko-ťažko to zvládnem bez pôžičky. Zo záchoda sa šíril zvláštny puch, pripomínal vôňu stojatej morskej vody v prístave. Dorte si zapálila, zapaľovač nosila zastrčený v cigaretovej škatuľke.

– Tento dom je vážne bomba, – povedala.
– Ale nemám nábytok.
– Dám ti svoj bielizník so zásuvkami. Aj lampu v tvare kuraťa. Viem, že po nej túžiš.
– Skôr by sa mi hodil stôl.
– A nestačil by ti ten, čo je v šope?
– Myslíš v šope tu v záhrade?
– Áno, rovno za dverami, – povedala, zoskočila z parapetu a ja rovno za ňou.

Bol to kuchynský stolík. Z kútika jej visela cigareta:

– Len si ho predstav pod oknom v obývačke.
– Potrebujem nejaké závesy.
– Ale prosím ťa, dáš si tam žalúzie. Aha, pozri, – povedala a ukázala na dózu od kávy na poličke, a potom prechádzal okolo nákladný vlak a myšlienky sa nám rozbehli iným smerom. Stáli sme vo dverách a pozorovali dlhý rad hrdzavo-červených vozňov.

Pred odchodom sme sa ešte poprechádzali v záhrade. Okrem jablone tu boli hrušky, mirabelky, slivky a celkom na konci divoká húština, podľa Dorte išlo o maliny. Nazreli sme zvonka do všetkých okien, svetla bolo vo vnútri dosť a dosť, podlahy sa topili v popoludňajších lúčoch.

– Stačí to tu len trochu vyčistiť, kuchyňa je pravý Vordingborg, – Dorte sa oprela čelom o kuchynské okno.

Potom sa obrátila ku mne a z drevákov si vysýpala trávku a rozmliaždené žlté mirabelky. Ruky si očistila lístím, potom pozrela na hodinky.

– Opatruj sa. Mňa čaká robota, privezú mi prasa.

3 O dva dni som sa nasťahovala, v piatok. Dorte mi priviezla kartónové škatule a nábytok malým nákladným autom, darovala mi svoj rezervný starý televízor a plastové stoličky. Neskoro popoludní som rozložila stôl v šope a ponosila ho po kusoch do obývačky. Opäť som mu primontovala nohy, ale kým sa na ne postavil, poriadne som sa natrápila. Pritiahla som ho k oknu a usadila sa zaň. Keď som sa dostatočne predklonila, dovidela som na staničnú budovu na konci ulice. Na druhej strane križovatky bol kadernícky salón a neďaleko neho pohostinstvo. Premýšľala som, kedy je vhodný čas na večeru. Kúpila som mrazené palacinky plnené kuracím mäsom, boli zlacnené. Nakúpila som si aj múku, nejaké korenie a čistiace prostriedky, nič z toho som však ešte nespratala z príborníka. Najskôr som chcela do skriniek povkladať policový papier. Napísala som si na lístoček: papier do políc. Sedela som za stolom, kým slnko celkom neopustilo izbu. Keď som si chcela zohriať palacinky, nefungovala rúra. Tlačidlo svietilo, ale rúra zostávala studená. Zatiaľ som si nekúpila panvicu, tak som palacinky ohriala v hrnci. Rozmočili sa, naspodku sa mi pripálili. Jedla som ich postojačky nad drezom, vlastne mi mali vystačiť na dva dni. Bola som ospalá, na chvíľu som si ľahla na podlahu v obývačke, koberec hrozne púšťal chlpy. Už predtým som sa ho pokúsila odviecť, ale akoby bol k podlahe prilepený, zostávali na nej kusy gumenej podložky.

Okno bolo privreté. Hlavu mi ovieval chladný večerný vzduch. Voňal mletým bravčovým mäsom a nakvaseným ovocím, jablkami a mirabelkami. Z hlavnej ulice bolo počuť jasné hlasy a cinkanie pohárov. Do stanice vošiel vlak, brzdenie sprevádzalo dlhé zaškrípanie. Chvíľa ticha, potom sa otvorili dvere, opäť ticho. Osamelý smiech. Zapískanie a buchnutie dverami, každý vagón zavrzgal, celá tá mašinéria sa pomaly rozbíhala, takmer by sa dalo povedať, že vlak zdvihol kotvy a vyplával.

4 Otec dostal ten kufor za maturitu, docestoval až po Hobro. Požičala som si ho aj vtedy, keď som sa odsťahovala z domu druhý raz. V dome na západe Sjællandu som sa starala o dve deti a jedného zlatého retrievera. Mala som osemnásť. Okrem toho som mala v pondelky, stredy a piatky upratovať, zvládla som to len v pondelok a stredu. Nasadla som teda na autobus domov, kufor poskakoval na podlahe medzi sedadlami. Neďaleko Havrebjergu sme prechádzali okolo kukuričného poľa.

Potom kufor dlho ležal v mojej izbe, určitý čas mi slúžil miesto nočného stolíka. Nočná lampička naň vrhala biely kužeľ svetla. Staré krížovky som lúštila perom. Nemala som takmer nijaké povinnosti, len pred praním som musela poprevracať džínsy a vyprázdniť vrecká.

Každé popoludnie som chodievala na prechádzky. Zakaždým som sa o väčší kúsok vzdialila od hlavnej cesty, v určitom bode som sa však otočila a vrátila späť. Stále som sa vídala s Perom Finlandom, ani on netušil, čo so životom. Dni si krátil jazdením na strýkovom mininakladači a fajčením cigariet Prince 100. Nedopatrením sa stal členom dánskej Socialistickej strany mládeže, zhoda okolností, len sa ocitol na jednej pochybnej párty kdesi v Sandby. Začala som chodiť k nim domov. Mal vodnú posteľ, vlnila sa a žblnkotala. Perovi rodičia sa prechádzali po záhrade a vyhrávali na flaute. Burinu vôbec nezvládali, boli učiteľmi dánčiny. Keď som mala ísť domov, jeho mama sedela v obývačke, sklonená nad písomkami. Raz vošla do chodby, aby sa rozlúčila, vlasy jej zakrývali tvár ako dva závesy, rozdelené cestičkou uprostred hlavy.

– Tak sa teším, že spolu chodíte, – povedala.

Nevedela som, čo mám povedať. Sústredila som sa len na jej vlasy.

– Indeed, – povedala som napokon a ona niekoľkokrát prikývla; nevytiahla som si poriadne podkolienky v gumákoch, celé sa mi v nich dokrčili.

– Dôjdi šťastne domov, – povedala a ešte raz pritakala hlavou, potom sa vrátila k písomkám.

Dvor pokrývali obrovské rozmočené javorové listy. Kráčala som krížom cez polia, gumáky mi oťažievali na nohách. Každý utorok a štvrtok k nám chodievala Dorte, spoločne sme večerali, ak náhodou nemala chlapa. Mäso zabezpečovala ona.

⁵ Prvú noc v novom dome som prespala posediačky. Sedela som v kresle s nohami skrčenými pod bradou, zababušená do paplóna. Neustlala som si na posteli, hoci mi to Dorte pripomínala.

– Najprv si navleč periny, po sťahovaní padneš do postele ako podťatá.

Manželská posteľ čakala nerozostlaná, zaberala takmer celú spálňu, len tak-tak že sa dali otvoriť dvere. Vlastne som si do nej aj ľahla, niekedy okolo polnoci, a pozerala do tmy. Nič nebolo vidieť. Vstala som a odišla do obývačky, kde som zažala stolnú lampu a usadila sa v kresle. Započúvala som sa do ticha. Vôbec nič nebolo počuť. Načiahla som sa za taškou z konopného plátna, čo ležala na zemi, a vytiahla z nej balíček žuvačiek. Vložila som si do úst hneď štyri žuvačky naraz a zožuvala ich dohromady, čeľuste mi vŕzgali ako mlynské koleso. Prestala som žuvať a znova sa započúvala. Vyžuvala som z tej masy všetku chuť, odniesla som ju do kuchyne. Keď som otvorila veko na koši, kdesi za mnou padla rúra od vysávača, hrozne to treslo. Vzala som si paplón do kresla, a tak som sa v ňom usadila, v ušiach mi ešte doznieval ten rachot. Pozakrúcanej do paplóna mi hlava odvisla na plece, spala som, kým ma neprebudil nákladný vlak, ktorého

nekonečne dlhé telo prehrčalo na svitaní popri dome, stolná lampa ešte svietila, brieždilo sa.

6 Sedela som za rozkladacím stolom a premýšľala nad slovom ospanlivo. Bolo sobotňajšie predpoludnie, mala by som niečo robiť. Napríklad povybaľovať posledné veci a poodnášať prázdne kartónové škatule do šopy či vykúpať sa. Potrebovala som sa vyvetrať, aspoň prejsť cez cestu a po chodníku do potravín, kúpiť si nejakú zeleninu a jabĺčka, nech mám čo chrúmať vo vlaku budúci týždeň. Myslela som na svoj detský sporiaci účet. Peniaze mi vydržali takmer tri roky, ale pomaly sa míňali. Už mi zostali len necelé štyri tisícky. Odrazu mi napadlo, že sa dívam na svoju vlastnú jablňu. Prekvapilo ma to, zvýskla som, vyskočila som zo stoličky a vhupla do drevákov. Odtrhla som štyri veľké zelené jablká a položila ich na schodíky. Vzadu v záhrade som objavila šnúru na bielizeň, natiahnutú medzi dvoma hruškami, ale na stromoch nebolo ovocie. Niektoré listy mali veľké hnedé fľaky, iné žltli či červeneli. Spomenula som si, že by som si mala kúpiť mesačný lístok, a tak som sa ponáhľala do obývačky po peňaženku.

Starší muž na bicykli práve posielal list pred staničnou budovou, ani nezišiel z bicykla, len sa zaprel nohou, keď vhadzoval list do schránky. Na poschodí boli pootvárané okná, rinula sa z nich hudba z rádia, odrazu sa v okne zjavila ruka s utierkou. Otvorila som dvere a vošla do predajne cestovných lístkov. Chalan za pultom zdvihol hlavu od žemle, v kútikoch úst sa mu nazbierali odrobinky:

- Dobrý deň.
- Dobrú chuť.

– Prepáč.

Kým prežúval, usmieval sa, mal dlhšie, plavé vlasy. Premýšľala som, odkiaľ sa vzal v predajni lístkov. Na stole ležal otvorený večerník, na ňom kniha o Pink Floyd, vykukovala z nej záložka.

S mesačníkom sa to skomplikovalo, lebo som momentálne využívala inú dopravnú spoločnosť, musel mi vystaviť novú preukážku. Ešteže som mala poruke maličkú fotku z automatu, žiaľ, nie práve najvydarenejšiu, ale položila som ju pred neho spolu s peniazmi. Spájal čosi zošívачkou, potom skladal papier, až mi napokon podal novú preukážku, celý čas sa pri tom usmieval.

– Ak sa poponáhľaš, ešte stihneš ďalší vlak, – povedal mi pred odchodom.

– Nie, dnes je predsa sobota, – povedala som. Všimla som si, že ma sleduje pohľadom.

Na nástupišti sa miesila hudba z poschodia so zvukmi vysávača, z nejakého dôvodu som sa ponáhľala. Nikto okrem mňa na vlak nečakal. S rachotom sa vyrútil spomedzi stromov, brzdil, uši som si prikryla dlaňami. Dvere rovno predou mnou sa roztvorili, vystúpil vysoký chlapec, napravil si ruksak na chrbte. Úplne vpredu visel z otvorených dverí sprievodca, pískal na píšťalke a kontroloval si ľavé zápästie. Potom si všimol mňa a ukázal na vlak. Najprv som nesúhlasne zavrtila hlavou, ale nastúpila som, lebo ten pohyb urobil ešte raz a do toho zapískal. Rýchlo som naskočila, chvíľu som postála vo dverách, no keď sa vlak už-úž rozbíhal, zoskočila som späť na nástupište. Vlak išiel krokom, ale aj tak sa mi podarilo zle stúpiť na nohu, spadla som, no rýchlo som vyskočila na rovné nohy. Prekrivkala som cez koľajnice, z diaľky som obchádzala staničnú budovu. Prederavila som si na kolenách džínsy, boli nové. Doma som predtým nezavrela dvere, boli dokorán. Kráčala som cez predzáhradku

domov a opakovala sprievodcov pohyb, neviem, nad čím som premýšľala.

Keďže za tú krátku dobu, čo som bola na stanici, na nástupišti, vo vlaku a opäť na nástupišti, mohol do domu ktokoľvek vojsť, radšej som ho celý pochodila. Otvorila som každé dvere, nazrela do skrine, pod posteľ, dokonca do šopy v záhrade a cestou späť do domu som nakukla aj do suda. Všetko som to robila, akoby mi na tom nezáležalo, bez najmenšieho emocionálneho poryvu, akoby som hľadala zakotúľanú loptu či zašantročené náradie.

Potom som si sadla do kresla v obývačke s ihlou a niťou v ruke a pokúsila som sa zašit si džínsy. Nedarilo sa mi. Zapla som telku, dávali program pre záhradkárov, neskôr futbal, vyjedla som pri pozeraní takmer celý balík keksíkov. Popoludní som v kresle zadriemala, hlava mi niekoľkokrát odkväcla, zdvihla som ju, opäť mi padla. Napokon som sa uložila na podlahe, kde som zaspala s vankúšom na prsiach a pootvorenými ústami. V hrdle mi celkom vyschlo, keď som sa o mnoho hodín neskôr prebudila v tme, ale mohlo to byť aj od toľkých keksíkov. Bol večer a ja som nemohla spať. Hrala som sama so sebou piškvorky a počúvala vysielanie nočného rozhlasu, z ktorého sa postupne stalo ranné vysielanie, a potom stanicou opäť burácal nákladný vlak. Tridsať či štyridsať vagónov, Transwaggon, Transwaggon, položila som si hlavu na stôl a privrela viečka, za ktorými sa čiary menili na štvorce a obdĺžniky.

7 Z vodnej postele Pera Finlanda bolo vidieť cestu, kľukavila sa medzi poľami, gazdovstvami a domami, zo striech stúpali tenké prúžky dymu. Keď sme otvorili okno, zavoňali brezové polienka z nášho komína. Ležal a hladil ma po chrbte drsným bruškom prsta, hlas mal zastretý, stále si odkašľoval. Doma sme mali elektrické radiátory. Ale Dorte zdedila po Slaglille kachle, kúrila škatuľami od mlieka, ktoré napchávala starými novinami. Odkladala som ich pre ňu; nebolo ich však veľa, našťastie mala dohodu s nejakou jedálňou, staré noviny jej dodával zas niekto iný. Perovci čítali denník Politiken a športové noviny Tipsbladet, Per mal za úlohu vyprázdňovať poštovú schránku na začiatku príjazdovej cesty. Objímal ma v posteli dlhými rukami, bolo skoré víkendové popoludnie. V ten deň som vstala veľmi skoro, vyšla som si na prechádzku, stretli sme sa pri jazierku za križovatkou, vybral sa mi oproti. Asfalt bol zablatený od pneumatík.

– Poďme domov a vyzlečme sa donaha, – vzal ma za ruku, čľapkali sme v gumákoch po rozmočenej tráve popri ceste.

Pri pohľade z okna sa javili všetky polia hnedé a čierne, stromy v remízkach už stratili aj posledné farby. Vrany postupne vzlietali, po hlavnej ceste sa blížil autobus. Opierala som sa o jeho horúce telo, mal dobrý krvný obeh. Páčilo sa mi, ako pri veľkom pôžitku vraštil čelo, jeho tvár nado mnou sa úplne poskrúcala. Vrany pristávali na asfalte jedna za druhou, o chvíľu sa tam knísali všetky a usilovne doň dľobali.

– Kde sú vaši? – spýtala som sa.

– Išli na nejaký banket.

– Teraz?

– Je to obedový banket či čo.

– Okej.

– Vrátia sa až o niekoľko hodín.

– Učia na tej istej škole?

- Nie, to nechcú, to by bola čistá vražda.
- Jasnačka.
- Ale banket nie je v škole.
- V akej škole?
- No v škole.
- Aha.
- Je v spolku včelárov.
- Vy chováte včely?
- Nie, iba tie, čo tu voľne poletujú. Ale kedysi sme včely mali. Bolo s nimi priveľa roboty.
- Viem si predstaviť.

Doprial si veľmi dlhú sprchu. Počúvala som ležiac na posteli, voda hlasno zurčala. Občas spokojne zamumlal. Premýšľala som, či by to robil aj vtedy, keby som tam nebola. Vyliezla som z postele, hodila na seba nohavice a tričko, z kúpeľne sa valila para.

Stál pod sprchou, oči zatvorené. Sadla som si na úzky parapet, hlavu opretú o okennú tabuľu. Ešte nevyhodili stromček od minulých Vianoc, stál na terase, všetko ihličie mu opadalo. Pravdepodobne smrek. Napokon vodu zastavil, otočil sa, aby sa načiahol za uterákom, a prekvapene sa na mňa usmial:

- Ty si tu? A už si sa obliekla?
- Len zatiaľ, - povedala som.

Keď sme sa opäť ocitli v posteli, na dvore zaškrípalo Volvo. Perovi rodičia veselo vpochodovali do domu a o chvíľu sa už cez drevené dosky podlahy šírila vôňa kávy. Zišli sme dolu a dali si šálku kávy spolu s nimi. Oveľa, oveľa neskôr v ten istý večer sme sa všetci štyria hostili v kuchyni na pečenej jahňacine. Už som ju raz ochutnala, u Dorte. Bola to kompenzácia